

BEDRIJVEN
RAAD
SPAANSE
POLDER

DE SPAANSE POLDER

NR4 MEI 2022

NON STOP

VERDUURZAMING

OKT • MAURITS GROEN • CYBERCRIMINALITEIT • BEDRIJVENRAAD GEÏNSTALLEERD • KOFFIE

pagina 28

pagina 30

pagina 34

IN DIT NUMMER (ONDERMEER)

PLEITBEZORGER DUURZAAMHEID MAURITS GROEN:

Werk samen, heb lef, toon daadkracht!

2

WETHOUDER ARNO BONTE:

'De Spaanse Polder is koploper duurzaamheid'

8

**BEDRIJVENRAAD SPAANSE POLDER
OFFICIEEL GEÏNSTALLEERD**

12

CYBERCRIME-EXPERT RUTGER LEUKFELDT:

'Iedere ondernemer komt aan de beurt. Zorg dat je weerbaar bent, bedenk een noodscenario.'

14

**MARIANNE VAN KEEF, CHIEF SUSTAINABILITY OFFICER BIJ
VERSTEGEN SPICES & SAUCES:**

'Iedere medewerker is een mvo-ambassadeur'

18

PORSCHES, LAMBORGHINI'S EN BENTLEY'S

Robert Doornbos, ondernemer en ex-F1-coureur, is als directeur van Carport Rotterdam terug op het nieuwe nest.

24

DE NICHE

Enveloppenproducent Dortland en Van Beem

30

POLDERMODEL

Rob Clarijs haalt het beste uit de koffieboon

34

SPAANSE PEPER

37

KUNSTSTOF:

Christine Saalfeld: 'Met al zijn rafelranden, zou dit hier best cultureel erfgoed mogen zijn'

38

KLEINE STAPJES

Duurzaamheid is allang geen hype meer. Het is zelfs de norm geworden. Wie niet duurzaam onderneemt, wordt daar op afgerekend. Duurzaamheid gaat over de juiste balans tussen mens, milieu én economie. Het gaat dus niet alleen om het plaatsen van een zonnepaneel of de keuze voor een elektrische auto. Maar ook om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen, weerbaar te zijn tegen cyberaanvallen en een bank te kiezen die jouw geld niet gebruikt om in wapens te investeren.

Maar gaan de ontwikkelingen snel genoeg? Volgens velen niet. Overheden kennen nu eenmaal stroperige beslissingsprocessen en consumenten en ondernemers worstelen met het maken van concrete duurzaamheidsstappen. Gewoon beginnen is volgens deskundigen (zie verderop in dit magazine) het beste advies.

Ook de Bedrijvenraad werkt aan verduurzaming van de Spaanse Polder. Duurzaamheid & Resilience is een van de zes speerpunten uit de gezamenlijke gebiedsvisie. We pakken alle mogelijke gelegenheden aan. Als adviesorgaan kunnen we bijvoorbeeld druk uitoefenen op aanscherping van het vestigingsbeleid voor nieuwe bedrijven als het bestemmingsplan over twee jaar wordt vernieuwd. Daarnaast zullen we ook bij het nieuwe college blijven strijden voor aandacht voor het industriegebied. We hebben immers een forse duurzaamheidsambitie.

Intussen komen er allerlei initiatieven van de grond. Bedrijven die van elkaars restenergie gebruik willen maken. Een pilot van Pon – The Green Loop – om het vervoer in de polder op een duurzame manier te verbeteren en een regentonnenactie. Een enkele regenton levert gemiddeld jaarlijks 2.000 liter herbruikbaar regenwater op. Druppel op een gloeiende plaat? Stel dat ieder bedrijf in de polder er twee plaatst, dan hebben we het over vier miljoen liter. Zo zie je dat je met kleine stapjes ook een grote afstand kunt afleggen.

Erwin Weststrate

Voorzitter Bedrijvenraad Spaanse Polder

'WERK SAMEN, HEB LEF, TOON DAADKRACHT'

'Duurzaam ondernemen is niets anders dan fatsoenlijk zakendoen', vindt Maurits Groen, pleitbezorger van duurzaamheid en voormalig nummer één van de Duurzame 100 van het Dagblad Trouw. 'Duurzaam ondernemen is een pleonasme. Als je niet duurzaam onderneemt, heb je geen bestaansrecht.'

Maurits Groen zet zich al meer dan veertig jaar met hart en ziel in voor een duurzame samenleving [zie kader]. In gesprek met NON•STOP vertelt hij wat je als werkgever kunt doen en wat het oplevert.

ALLEREERST: HOE ZOU JE DUURZAAM ONDERNEMEN OMSCHRIJVEN?

‘In beginsel komt het erop neer dat je anderen behandelt zoals jezelf behandeld zou willen worden. En dat je bij dat ondernemen in ogenschouw neemt wat de impact van jouw bedrijfsactiviteiten zijn. Niet alleen op het gebied van energieverbruik of CO₂-uitstoot, maar kijk ook naar de effecten op milieu, natuur, grondstoffen, mens en maatschappij. Lange tijd was het behalen van maximale winst het doel van veel ondernemingen. Inkopers kochten de grondstoffen in waar ze het goedkoopst waren. Zonder te onderzoeken onder welke omstandigheden die grondstoffen werden gedolven, getransporteerd of verwerkt.’

DAT IS DE LAATSTE JAREN WEL VERANDERD...

‘Die kentering begon al toen in 1968 een verzameling industriële en wetenschappers in de Italiaanse hoofdstad bij elkaar kwam. Deze Club Van Rome zag dat het – met name door de enorm opbloeiende chemische industrie – niet de goede kant op ging met de wereld. Ze brachten het rapport ‘De grenzen aan de groei’ uit, met daarin allerlei mogelijke scenario’s. Daarna hebben verschillende organisaties de gevolgen van de industrie en onze leefwijze voor het milieu onder de aandacht gebracht. In de loop der tijd is duurzaamheid flink geassocieerd geraakt met linkse politiek. Zeer ten onrechte.’

WANT HET BELANG VAN EEN DUURZAME SAMENLEVING IS ONDERHAND BIJ IEDEREEN WEL DOORGEDRONGEN?

‘Zeker. Ook steeds meer consumenten zijn milieube-

wuster geworden en vragen zich af: kies ik voor die goedkope bananen van de plantages waar om het uur een sproeivliegtuig met bestrijdingsmiddelen over de gewassen en de onbeschermd medewerkers heen vliegt? En wil ik echt steeds de nieuwste iPhone, nu ik weet onder welke omstandigheden de benodigde grondstoffen worden gedolven, wie de afgedankte telefoons ontleedt en welke giftige stoffen (*lood, koper, lithium en zink; red*) achterblijven? Als je dat weet, wat zegt dan je *gut feeling*, je onderbuikgevoel over je aankoop?’

DE AMBITIE VAN SPAANSE POLDER IS OM IN 2035 DE GROENSTE CATEGORIE 5-BEDRIJVEN CAMPUS TER WERELD TE ZIJN...

‘Dat vind ik een waanzinnig dapper statement. Om dat doel te bereiken zijn goede samenwerking, lef en daadkracht nodig. Een van de goede voorbeelden in het gebied is Verstegen Spices & Sauces. Dat bedrijf werkt aan het verduurzamen van de gehele keten. Van de Indonesische boer die de specerijen verbouwt tot aan het recyclen van de kruidenpotjes. Verstegen werd in 2019 door Stichting Nederland CO₂ Neutraal uitgeroepen tot duurzaamste bedrijf van Nederland.’

HOE GROTER JE BEDRIJF IS, HOE MEER MIDDELEN JE HEBT OM EEN DUURZAAMHEIDSTEAM SAMEN TE STELLEN EN GRONDIG ONDERZOEK TE DOEN...

‘Ook als je klein bent, kun je gewoon beginnen. Dat hoeft niet veel te kosten. Er zijn genoeg studenten die een stage- of afstudeeropdracht zoeken. Laat hen onderzoeken hoe een duurzaamheidsinitiatief bij jouw bedrijf – of branche- of straatgenoten – kan uitpakken. Het gebundeld laten ophalen van bedrijfsafval bijvoorbeeld. Het is net als bij het voetballen: je kunt niet meteen Champions League spelen, je moet beginnen bij de F-jes. Zie het als een vingeroefening voor een groter succes. En vergis je niet: studenten beschikken over state-of-the-art-kennis en kiezen soms verrassende invalshoeken. Bovendien is zo’n student

een ambassadeur voor jouw bedrijf en het hele bedrijventerrein. En misschien blijft hij of zij wel in dienst, dat kan bij de krapte op de arbeidsmarkt een prettig neveneffect zijn.'

HOE STAAT HET MET DUURZAAMHEIDSINITIATIEVEN IN NEDERLAND?

'Ik geef twee voorbeelden. Wist je dat traditionele airconditioners tien procent van de wereldwijd beschikbare energie opslurpen en daarmee de nummer-één-oorzaak van de klimaatverandering zijn? Dutch Climate Systems is een bedrijf, gevestigd in Nieuwleusen, dat airco's maakt op basis van koeling met water en zonder gebruik van schadelijke fluorgassen. De airco's van dit bedrijf verbruiken 80% minder energie en zijn wereldwijd te installeren in bestaande gebouwen. Het andere veelbelovende bedrijf is het Eindhovense Solarge. Daar maken ze ultralichte zonnepanelen zonder PFAS, die 100% recyclebaar zijn. De productie ervan is CO₂-arm en door het lage gewicht en het click-in-systeem is montage eenvoudig en nauwelijks belastend.'

Maurits Groen (1953) raakte tijdens zijn studie politicologie bevlogen over de milieu- en ontwikkelingsproblematiek. Hij was ruim vier jaar hoofdredacteur van het blad Milieudefensie en richtte daarna het milieucommunicatie-adviesbureau mauritsgroen•mgmc op. In de jaren tachtig en negentig was hij direct betrokken bij het eerste Nationaal Milieubeleidsplan. Groen is inspirator, motivator, netwerker, initiator van diverse duurzame coalities en ondernemer. Hij is oprichter van onder andere Waka-Waka, Kipster en Wholy Greens. Tot viermaal toe haalde hij de ex-vice president van de Verenigde Staten (1993-2001) Al Gore naar Nederland en organiseerde in 2006 de première van diens veelbesproken film *An Inconvenient Truth*. In 2015 stond Groen op de eerste plaats in de Duurzame 100 van het Dagblad Trouw.

DAT LIJKEN PRACHTIGE PRODUCTEN OM JUIST OP GROTE SCHAAL TE INTRODUCEREN OP EEN OMVANGRIJK INDUSTRIETERREIN. ER IS ONLANGS BEREKEND DAT ER IN SPAANSE POLDER EEN OPPERVLAKE VAN 280.000 M2 AAN ZONNEPANEELGESCHIKTE BEDRIJFSDAKEN IS.

‘De gemeente zou daarin een faciliterende rol in kunnen spelen. En als je samenwerkt aan een duurzaamheidsproject kun je ook nog eens de risico’s spreiden. Investeren in duurzaamheid vergt lef. Ik merk vaak dat investeerders het leuk vinden om start-ups te helpen. Dat staat goed in de etalage van je organisatie. Maar als een start-up succesvol blijkt en een scale-up moet worden, blijkt het vaak moeilijk om het daarvoor het benodigde kapitaal te bemachtigen. Dat was ook het geval bij de twee voorbeelden die ik noemde – en zie wat daarvan is geworden. Ik heb soms de indruk dat we het investeren in de toekomst een beetje zijn verleerd.’

KOMT HET DAN NOG WEL GOED MET ONZE PLENEET?

‘Dat ligt aan onszelf. We hebben nog negen jaar om het tij te keren. Daarna treden er effecten op die we niet meer in de hand hebben. Zoals het afbreken van de smeltende Thwaites-gletsjer in West-Antarctica met een oppervlakte van ruim 192.000 kilometer. Dat wordt nu nog tegengehouden door een ijsplaat, maar wetenschappers melden dat deze plaat aan alle kanten zucht en kraakt.

Je kunt zeggen dat duurzaam handelen geld kost, maar met niet-duurzaam gedrag jaag je de samenleving op nog veel meer kosten. Het gaat om het langetermijneffect. Als je vader of moeder bent, krijg je vroeg of laat de vraag: papa, of mama, wat heb jij gedaan om de wereld beter te maken? Heb jij wel je best gedaan?

Waar ik blij van werd, is dat Achmea, een van de grootste financiële dienstverleners van ons land, iedere medewerker eind vorig jaar een duurzaamheidsbudget heeft gegeven van 2.500 euro. Daarmee kun-

Boekentips waar je vrolijk van wordt:

Verborgene impact

Babette Porcelijn

Een helder geschreven boek over de impact die wij als westerse consument hebben op onze planeet, met een positieve vibe en praktische tips.

Draw down

Paul Hawken

De 100 meest effectieve oplossingen om klimaatontwrichting te keren, gebaseerd op nauwgezet onderzoekswerk door vooraanstaande wetenschappers en beleidmakers van over de hele wereld.

nen medewerkers hun huizen isoleren, zonnepanelen aanschaffen of een waterpomp laten installeren. Dat geeft de medewerkers een enorme positieve impuls; een hele slimme actie.’

Groene gevels

Eind vorig jaar lanceerde de gemeente Rotterdam een speciale actie om gevels van bedrijfspanden te vergroenen en de eerste twee jaar het onderhoud te betalen. Drie ondernemers in de Spaanse Polder schreven zich daarvoor in.

‘De actie vond plaats in het kader van het actieplan Rotterdam Gaat Voor Groen’, vertelt initiatiefnemer Judith Marcellis, die landschapsontwerper is bij de gemeente. ‘Groen maakt een locatie niet alleen aantrekkelijker, het bevordert ook de biodiversiteit en gaat hitte en wateroverlast tegen.’

VERTICAAL

‘Ons doel was de afgelopen vier jaar het groen in de stad uit te breiden met twintig hectare en dat is gelukt’, zegt Marcellis. ‘We hebben bij bewoners gekeken wat de mogelijkheden waren op daken en in tuinen en ook in het openbaar

groen, zoals op pleinen en in trambanen. Verder hebben we op bedrijventerreinen geïnventariseerd. Veel daken bleken ongeschikt voor een grasdak of zonnepanelen. En de beschikbare ruimte gaat er veelal op aan parkeervakken of aan- en afvoerroutes voor materieel. Verticaal groen is nog een andere oplossing.’

VERKOELING

De verticale beplanting bestaat uit grondgebonden groen. ‘Denk aan klimplanten die we langs de gevel leiden’, zegt Marcellis. ‘Het groen groeit dus niet in plantenbakken, maar rechtstreeks in de grond.’ Of er weer een speciale actie komt, kan de landschapsontwerper niet garanderen. ‘Maar ondernemers kunnen natuurlijk ook zonder hulp van de gemeente hun gevel vergroenen. Stel dat iedere ondernemer dit zou doen dan zou dat ’s zomers zomaar eens een paar graden verkoeling in het industriegebied kunnen betekenen.’

Weverling Groenproviders

WETHOUDER ARNO BONTE OVER DUURZAAMHEID
EN ENERGIETRANSITIE IN DE SPAANSE POLDER

'DE SPAANSE POLDER IS KOPLOPER DUURZAAMHEID'

Koploper duurzaamheid? Ja, vergeleken met andere bedrijventerreinen in Nederland. Maar dat zegt misschien meer over hoe duurzaam bedrijventerreinen in ons land zijn. Afgemeten aan haar eigen ambities staat de polder aan het prille begin. Toch is wethouder Bonte optimistisch: de Spaanse Polder heeft een duidelijke visie, en de Bedrijvenraad kan een stevige aanjager zijn om de ambities waar te maken.

DE SPAANSE POLDER LIGT BEST EEN EINDJE VAN DE COOLSINGEL AF. WANNEER BENT U ER VOOR HET LAATST GEWEEST? 'De Spaanse Polder behoort primair tot het terrein van mijn collega Roos

Vermeij, wethouder voor Economie, wijken en kleine kernen. Toch ben ik sinds mijn aantreden als wethouder in 2018 geregeld op werkbezoek geweest in de polder. Zeker zo'n vijf keer, denk ik. Meestal ging het daarbij om een bedrijfsbezoek vanwege een bijzondere aanleiding op het gebied van duurzaamheid of energietransitie. Zo heb ik onder andere bezoeken gebracht aan Verstegen en Zegro en deelgenomen aan de Ondernemersduurzaamheidsdag. En ik kom er vaak langs met de trein. Maar dat telt zeker niet?'

IN DE GEZAMENLIJKE GEBIEDSVISIE SPAANSE POLDER 2030-2035 DE GROENE LONGEN VAN DE ROTTERDAMSE ECONOMIE STAAT DAT DE POLDER IN 2050 VOL MOET STAAN MET SMARTBUILDINGS DIE HUN EIGEN ENERGIE OPWEKKEN. HOE STAAT HET ER ANNO 2022 VOOR MET DE ENERGIETRANSITIE OP HET BEDRIJVENTERREIN?

'Daar kun je op twee manieren naar kijken. Vanuit de ambitie van de Spaanse Polder om in 2035 het meest groene en duurzame bedrijventerrein voor zware bedrijvigheid ter wereld te zijn, staan we beslist nog maar aan het begin. Maar als je de voortgang vergeleekt met andere bedrijventerreinen in Nederland, dan is de Spaanse Polder koploper. Het is een van de eerste bedrijventerreinen die een duidelijke visie en duurzaamheidsambities heeft vastgelegd. Niet voor niets zijn we in Rotterdam met onze *Aanpak Verduurzamen Bedrijventerreinen* begonnen in de Spaanse Polder. De polder is een belangrijke speler binnen dit programma en kan voor andere bedrijventerreinen een inspirator zijn.

Uiteraard heb je ook in de polder te maken met voorlopers en achterblijvers. Daarom is het belangrijk om

ervaringen te delen zodat bedrijven elkaar vooruit helpen. Laat elkaar zien wat groene investeringen zoals isoleren en de aanleg van zonnepanelen en laadpalen kosten, én wat ze uiteindelijk opleveren.'

HOE ZIET U DE ROL VAN DE GEMEENTE BIJ HET STIMULEREN VAN BEDRIJVEN OM HUN CO2-UITSTOOT TE VERMINDEREN EN DE OMSLAG NAAR GROENE ENERGIE TE MAKEN?

'Als gemeente faciliteren we de omslag naar duurzaamheid op verschillende manieren. We bieden laagdrempelige leningen aan uit het Energietransitiefonds. Daarnaast bieden we mkb-ondernemers die gevestigd zijn op een bedrijventerrein een gratis energiescan en/of dakscan aan. Dat geeft hen inzicht in de mogelijkheden voor isolatie en de aanleg van zonnepanelen bijvoorbeeld. De investeringen die daarmee gemoeid zijn verdienen je gemiddeld tussen de vijf à tien jaar terug. Het is natuurlijk aan de bedrijven zelf om al dan niet te kiezen voor het isoleren van hun pand en de aanleg van zonnepanelen, laadpalen, groene daken of gevels.'

OVER GROENE DAKEN EN GEVELS GESPROKEN. DE POLDER IS BEHOORLIJK STENIG. IS ER VOLDOENDE GROEN OM EXTREME WEERSOMSTANDIGHEDEN AAN TE KUNNEN? EN WAT IS DE ROL VAN DE GEMEENTE ALS HET OMGAAT OM VERGROENING VAN HET OPENBARE TERREIN?

'De vergroening van het openbare gebied in de Spaanse Polder loopt min of meer gelijk op met de voortgang die bedrijven maken bij het realiseren van hun groene gebiedsvisie. Als gemeente zetten we in op een klimaatadaptieve stad. Dat wil zeggen dat het hemelwater bij hevige regenval beter weg kan stromen en dat bomen voor verkoeling zorgen tijdens een hittegolf. De afgelopen jaren heeft Rotterdam haar ambitie om 20 hectare extra groen te realiseren ruim gehaald. De Spaanse Polder draagt daar met

groene daken een steentje aan bij. Ook de aanleg van perken en bomen op het eigen terrein helpt daarbij. Toch is de polder ecologisch gezien nog steeds een woestijn; kwetsbaar voor regen en extreme hitte. Ik denk dat er méér nodig is en dat we daarbij samen moeten werken. De gemeente gaat niet “zomaar” ergens extra groen aanleggen, maar we sluiten graag aan bij initiatieven en denken graag mee met bedrijven die voortgang willen boeken. Dus het tempo van vergroening in de Spaanse polder is afhankelijk van het tempo van de bedrijven.’

IN DIE GEBIEDSVISIE STAAT DAT DE EERSTE STAP DE ONTWIKKELING IS VAN EEN AFWEGINGSKADER VOOR NIEUWE BEDRIJVEN. HOE SCHONER EN DUURZAMER HET BEDRIJF, HOE AANTREKKELIJKER DE VOORWAARDEN. IS ER ZO’N AFWEGINGSKADER, EN HOE WORDT DAARMEE GEWERKT?

‘Het huidige afwegingskader geeft een ondergrens aan waar nieuwe bedrijfspanden qua duurzaamheid wettelijk aan moeten voldoen. Maar die normen zijn onvoldoende. Om de ambities waar te maken wil je ook voor bestaande bebouwing normen voor het verbruik en opwekken van energie. Het bestaande afwegingskader gaat dus over nieuwbouw en niet over het aantrekken van nieuwe bedrijven. De vraag is natuurlijk: welke bedrijven wil je aantrekken? Hoe meer de Spaanse Polder zich als duurzaam bedrijventerrein ontwikkelt, hoe meer dat bedrijven aanspreekt die ook duurzame ambities hebben.

Ik zie dat die ontwikkeling gaande is en dat bedrijven elkaar aansteken. In de Spaanse Polder liggen inmiddels 9.000 zonnepanelen en het worden er steeds meer. Kijk naar bedrijven als SEW Eurodrive, die carports met laadpalen heeft en eigen energie opwekt met zonnepanelen, en Verstegen die de ambitie heeft om niet slechts energie te besparen maar terug te leveren aan het net. En ook de Zegro en de Rotterdamse Taxicentrale zijn goed bezig.’

HOE ZIET U DE ROL VAN DE BEDRIJVENRAAD BIJ HET REALISEREN VAN DE GROENE AMBITIES??

‘Die rol is cruciaal. De Bedrijvenraad was mede de reden dat we in de Spaanse Polder gestart zijn met de *Aanpak Verduurzamen Bedrijventerreinen*. De Bedrijvenraad kan ervoor zorgen dat niet iedereen z’n eigen ding doet maar dat het terrein als geheel een sprong voorwaarts maakt. De energie, de visie en de wil om te verduurzamen komen bij de bedrijven zelf vandaan, en de Bedrijvenraad kan de groene ambitie voor de hele Spaanse Polder op de agenda houden en achterblijvers hierin meenemen. Voor de gemeente is de Bedrijvenraad een belangrijke partner. Door samen te werken rond dit thema maken we onze inspanningen veel effectiever.’

TOT SLOT: OOK MOBILITEIT DRAAGT FORS BIJ AAN ENERGIEVERBRUIK EN CO₂-UITSTOOT. ONDERNEMERS KLAGEN ALTIJD DAT DE ZOGEHETEN LAST MILE: VAN OV-KNOOPPUNT NAAR DE WERKPLEK, NIET GOED GEREGLD IS. DAARDOOR BLIJVEN WERKNEMERS TOCH MET DE AUTO NAAR HET WERK KOMEN. HOE ZIET U DE ROL VAN DE GEMEENTE HIERBIJ?

‘Bij woon-werkverkeer valt inderdaad nog veel CO₂-besparing te halen. Helaas zijn er voor de *last mile* geen standaardoplossingen. Het zal moeten gaan om slimme combinaties van duurzaam deelfervoer, zoals deelfietsen en -scooters en collectief vervoer buiten kantoortijden. Een van de zes klimaattafels die Rotterdam in het kader van het Rotterdamse Klimaatakkoord heeft opgezet is de Klimaattafel Mobiliteit. Hierin hebben circa 50 grote Rotterdamse werkgevers zitting, en ook MKB Rotterdam is hierin vertegenwoordigd. De klimaattafel maakt afspraken met Rotterdamse bedrijven om de CO₂-uitstoot van het woon-werkverkeer te reduceren. Maar bedrijven kunnen natuurlijk ook gezamenlijk een pendelbusje inzetten, zoals dat nu ook al in de Rotterdamse Haven gebeurt. Ook hierin kan de Bedrijvenraad initiator zijn en bedrijven bijeenbrengen.’

ENERGIEVOUCHERS VOOR ONDERNEMERS

Mkb-ondernemers in de Spaanse Polder kunnen tot uiterlijk 1 november 2022 subsidie aanvragen. Deze subsidie kunt u gebruiken voor het laten uitvoeren van een energiescan, een dakscan voor zonnepanelen of een advies voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. De voucher bedraagt maximaal € 700. U (of uw adviseur) kunt een aanvraag doen via het subsidieloket van de gemeente. Kijk voor meer informatie op: duurzaam010.nl/subsidie/energievoucher-voor-ondernemers/ Heeft u vragen over het verduurzamen van uw pand of onderneming, neem dan contact op via:

Duurzame_BedrijventerreinenSO@rotterdam.nl

BEDRIJVENRAAD SPAANSE POLDER OFFICIEEL GEÏNSTALLEERD

Op 11 april is de Bedrijvenraad Spaanse Polder officieel geïnstalleerd door Roos Vermeij, wethouder Economie, Wijken en kleine kernen Rotterdam. De gelegenheid vond plaats in Carport Rotterdam, het spectaculair herontwikkelde pand van de voormalige Mercedes-dealer J. van Dijk & Dochters dat eind jaren zeventig langs de A20 werd gebouwd. Een symbool van het nieuwe elan in de polder.

Aan dat nieuwe elan werken ondernemers al geruime tijd. 'Want', zo schetste Frank Kapsenberg, vice-voorzitter van de Bedrijvenraad in zijn speech, 'zo'n twintig jaar geleden tierde de criminaliteit welig in het gebied. De neerwaartse spiraal van witwaspraktijken, drugslabs en wapenhandel moest doorbroken worden met een flinke revitalisering van het gebied door te voeren.' Dat vond ook de gemeente Rotterdam, die er samen met de ondernemers de schouders onder zette.

DROOM, VISIE, WERKELIJKHEID

De gemeente maakte in 2017 een stadsmarinier vrij voor het gebied, die de ondermijning samen met Team Galatee 7 aanpakte. De ondernemersverenigingen bundelden hun krachten en stelden een gebiedsmanager Spaanse Polder aan, die de smeerolie is tussen ondernemers en de gemeente. 'De ondernemers hebben een droom', vertelt Kapsenberg. 'Die droom die is vertaald in een gezamenlijke visie: we willen in 2035 onder meer het duurzaamste bedrijventerrein met zware bedrijvigheid ter wereld zijn. Dat toekomstbeeld moet op basis van gelijkwaardigheid werkelijkheid worden. Daarom is de officiële installatie van de Bedrijvenraad een unieke mijlpaal.'

COLLECTIEVE BELANGEN OP DE AGENDA

Dat onderstreepte wethouder Roos Vermeij ook nog maar eens in haar toespraak. 'De leden van de Bedrijvenraad vertegenwoordigen de ondernemers en vastgoedeigenaren in de Spaanse Polder & Noord-West en adviseren het College van B&W en de gemeenteraad over plannen en ontwikkelingen in het gebied. Dat doen ze vanuit de dagelijkse praktijk, gevraagd en ongevraagd. Collectieve belangen worden op deze manier stevig op de gemeentelijke agenda gezet.' Daarnaast benadrukte de wethouder nog eens het belang van het industriegebied voor Rotterdam en de regio.

PROJECTORGANISATIE

Om de gezamenlijke gebiedsvisie te vertalen naar concrete acties komt er een uitvoeringsprogramma. 'De eerste stap daartoe is het optuigen van een projectorganisatie van overheid en ondernemers, onder aanvoering van een centrale coördinator vanuit de gemeente', meldt Kapsenberg. 'Iemand die de verschillende gemeentelijke beleidsdomeinen zoals mobiliteit, duurzaamheid, werk & inkomen en economie, met elkaar kan verbinden. Dat is van belang om tempo te kunnen maken.' Het uitvoeringsprogramma zal naar verwachting voor het einde van het jaar aan de ondernemers gepresenteerd worden.

RONDLEIDING

Tussen de bedrijven door genoten de ruim zestig aanwezigen van de Bentley's, Porsches en Lamborghinis, die in de verschillende showrooms staan te glimmen. En van de catering, verzorgd door Schmidt Zeevis. Voormalig Formule 1-coureur Robert Doornbos, directeur van Carport Rotterdam én opgegroeid in de Spaanse Polder, gaf een uitgebreide rondleiding door het autobedrijf. Meer over Rotterdam Carport op pagina 24.

Vooran van links naar rechts:

Dennis Houkes, Frank Kapsenberg, Jenny Fix, Roos Vermeij, Robert Doornbos, Gerry Oosterbaan, Mehmet Kolay en Arthur Snijders.

Daarachter:

Erwin Weststrate, Otto Zwetsloot, Jaap Moree, Martijn Verbeek, Wout Gelderloos, Cok Verkleij, Michel Driessen, Kitty Batist, Jan Boom en Rien van der Steenoven.

CYBERCRIMINALITEIT: IEDERE ONDERNEMER

Cyberaanvallen. Ze zijn aan de orde van de dag en beginnen onderhand een echte plaag te worden. Grote organisaties en bedrijven zoals Het Rode Kruis, RTL Nederland en MediaMarkt werden er afgelopen jaar door getroffen. Maar ook het midden- en kleinbedrijf heeft er flink last van. 'Maar liefst één op de vijf mkb'ers is slachtoffer van een cyberaanval met schade', zegt mkb-cybercrime-expert Rutger Leukfeldt.

KOMT AAN DE BEURT

We zijn in korte tijd veel meer vanuit huis gaan werken – en dus op afstand ingelogd op het systeem van de zaak – en we hebben veel meer online verhandeld. De coronapandemie is een superversneller van de digitalisering gebleken. Maar helaas geen superversneller van de bewustwording van de gevaren ervan.’ Zo concludeert Rutger Leukfeldt, die binnen het lectoraat van de Haagse Hogeschool al jaren onderzoek doet naar cybersecurity in het mkb. ‘Door de toegenomen digitalisering is de kwetsbaarheid in het midden- en kleinbedrijf gegroeid. Mkb’ers worden relatief vaak slachtoffer van cyberaanvallen, maar hebben weinig middelen ter beschikking om zich hiertegen te wapenen. Bovendien onderschatten velen het probleem.’

SCHIETEN MET HAGEL

Een vaak gehoord argument van mkb’ers om geen preventieve maatregelen te nemen is: we zijn als klein bedrijf niet interessant voor criminelen. ‘Voor Russische of Chinese geheime diensten niet, dat klopt’, zegt Leukfeldt. ‘Maar er zijn genoeg “straatschoffies” die rotzooi willen trappen of gemakkelijk geld willen verdienen. Zij gooien hier en daar wat phishing-mails uit of proberen een wachtwoord te kraken en ransomware te installeren. De meeste criminelen richten zich niet op een specifiek bedrijf maar schieten met hagel. Een ander slecht excuus is: joh, we doen heel weinig digitaal. Als je dan doorvraagt blijkt het meeste klant-contact via e-mail te verlopen, hebben ze een webshop, computergestuurde productielijnen en verloopt het betalingsverkeer geheel elektronisch.’

LASTIG TE BEWEGEN

Ondernemers onderschatten niet alleen het probleem, ze zijn ook lastig in beweging te krijgen, ondervond Leukfeldt. ‘Met onze onderzoeksgroep ontwikkelden we een scan die we gratis hebben aangeboden aan ondernemers. De meest gehoorde

reacties? Nee, dat hoeft niet. Ik heb het druk, belt u een andere keer nog eens. Ondernemers zijn – en dat is best begrijpelijk – bezig met ondernemen en niet met een mogelijke digitale aanval. Als zij eenmaal slachtoffer zijn geweest, is de aangiftebereidheid vervolgens erg laag. Uit eigen onderzoek blijkt dat 70% van de mkb’ers zegt in geval van een cybercrime naar de politie te stappen, terwijl slechts 14% van de mkb’ers dat daadwerkelijk doet.’

FEITEN

EEN VIJFDE VAN DE ONDERNEMERS IS SLACHTOFFER VAN CYBERCRIME. MET SCHADE

TWEE DERDE VAN DE NEDERLANDSE MKB’ERS DENKT DAT DE ORGANISATIE GEEN INTERESSANT DOELWIT IS VOOR CYBERAANVALLEN.

IETS MEER DAN DE HELFT VAN DE MKB’ERS MAAKT ZICH GEEN ZORGEN OVER DE VEILIGHEID VAN KLANT- EN BEDRIJFSDATA.

IETS MEER DAN EEN DERDE VAN DE MKB’ERS GEEFT AAN NIET VOLDOENDE KENNIS IN HUIS TE HEBBEN OM HET BEDRIJF TE BESCHERMEN TEGEN EEN CYBERAANVAL.

(ONDERZOEK UITGEVOERD IN OKTOBER 2019
DOOR MARKTONDERZOEKBUREAU IPSOS,
(745 RESPONDENTEN)

Wat verstaan we onder cybercriminaliteit?

Kort gezegd: delicten met een digitale component. In de meeste gevallen gaat het om:

Phishing – je wordt met een e-mail naar een valse, maar goed uitziende website gelokt. Het doel is dat je gegevens prijsgeeft waarmee bijvoorbeeld je bankrekening kan worden geplunderd.

Hacken – iemand verschaft zich zonder toestemming toegang tot jouw computer.

Malware – er wordt bijvoorbeeld een virus op jouw computer geïnstalleerd.

DDos-aanval – jouw website, onlinediensten of ondersteunende servers en netwerkapparatuur worden aangevallen en platgelegd. Hierdoor zijn jouw diensten slecht of helemaal niet meer bereikbaar voor medewerkers of klanten.

Ransomware – er wordt een programma op je computer geïnstalleerd dat jouw computer of jouw IT-systemen vergrendelt. Ontgrendelen kan alleen als je daar losgeld voor betaalt.

ICT-ZAKEN UITBESTEED

Veel ondernemers wanen zich bovendien veilig omdat zij hun ICT-zaken hebben uitbesteed aan externe dienstverleners. Maar zijn daarmee alle zorgen afgekocht? Leukfeldt constateert dat deze ICT-leveranciers vaak algemene technische maatregelen implementeren, zonder specifiek naar de organisatie in kwestie en haar risico's te kijken. 'Cruciale maatregelen gericht op de organisatie van het bedrijf en het gedrag van personeel blijven dan veelal achterwege. Welke risico's

er werkelijk zijn afgedicht en wat er exact op papier is geregeld, weten ondernemers dikwijls niet, omdat ze de inhoud van het contract niet kennen.'

HOE WORD JE WEERBAAR?

'De weerbaarheid tegen cybercriminaliteit heeft met drie aspecten te maken', zegt Leukfeldt. 'Technologie, kennis en ons eigen gedrag. Naarmate de gemiddelde IT-kennis van het personeel hoger is, is een mkb-bedrijf ook méér cyberweerbaar. Maar er is ook sprake van een schijnbare tegenstelling: hoe meer IT-kennis iemand heeft, hoe nonchalanter en onvoorzichtiger hij wordt. Onveilig gedrag blijkt in hoge mate voor te komen: bijna 90 procent gebruikt een zwak wachtwoord, 40 procent downloadt onveilige software en ongeveer 30 procent deelt persoonlijke gegevens, zoals hun volledige naam, geboortedatum en e-mailadres. Ook de bedrijfscultuur is van belang. De phishing-methode is al heel oud maar onverminderd succesvol; nog steeds trappen er mensen in. Sterker nog: het kan de beste overkomen. In jouw bedrijf moet je je vrij voelen om te melden dat je op een dubieuze link hebt geklikt. Reacties als "hoe kon je nou zo stom zijn?" helpen daarbij niet echt.'

Vroeg of laat komen we allemaal met cybercriminaliteit in aanraking', voorspelt Leukfeldt. 'Iedere ondernemer komt aan de beurt. Zorg dat je zelf weerbaar bent. Het is voor individuele bedrijven moeilijk in te schatten of een IT-bedrijf of een cybersecuritybedrijf betrouwbaar is. Hetzelfde geldt voor verzekeringen. Het is voor een ondernemer lastig om te bepalen of de verzekering de juiste zaken dekt en wat je kunt verwachten als er een incident is. Ik pleit dan ook voor een keten- of een branchegerichte aanpak. Om daaraan deel te nemen, zul je aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Maar dat is alleen maar gunstig en een goede stimulans om je wat meer in deze risico's te verdiepen.'

HOE VERGROOT IK MIJN WEERBAARHEID?

- 1. ZORG DAT JE BASISSOFTWARE UP-TO-DATE IS. ALLE SOFTWARE BEVAT GATEN WAARDOR CRIMINELN IN JE SYSTEMEN KUNNEN KOMEN. DOOR DE SOFTWARE STEEDS TE UPDATEN, MAAK JE DIE KANS ZO KLEIN MOGELIJK.**
- 2. INSTALLEER EEN ANTIVIRUSPROGRAMMA OP JE COMPUTER.**
- 3. GEBRUIK STERKE WACHTWOORDEN. DUS GEEN GEBOORTEDATA VAN KINDEREN EN GEEN 'WACHTWOORD123'. HET LIEFST EEN WOORD OF AFKORTING VAN MINSTENS TWAALF TEKENS MET EEN CIJFER EN EEN SPECIAAL TEKEN ERIN.**
- 4. MAAK GEREGLD BACK-UPS EN SCHEID DIE VAN HET DAGELIJKSE GEBRUIKTE SYSTEEM.**
- 5. WEES ALERT EN GA AF OP JE 'DIT-IS-NIET-PLUIS-GEVOEL' ZODAT JE GEEN DUBIEUZE LINK AANKLIKT.**
- 6. BEDENK EEN NOODSCENARIO. STEL JE VOOR DAT MORGEN ALLE IT-SYSTEMEN PLATLIGGEN. WAT KUN JE DAN VANDAAG DOEN, ZODAT JOUW BEDRIJF DOOR KAN DRAAIEN? ZO'N SCENARIO IS VOOR IEDERE ONDERNEMER ANDERS.**

Rutger Leukfeldt is lector Cybersecurity in het mkb en directeur van het Kenniscentrum Cybersecurity bij de Haagse Hogeschool. Daarnaast is hij senior onderzoeker bij het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandaving (NSCR) en voorzitter van de Cybercrime Working Group van de European Society of Criminology. Leukfeldt heeft zo'n vijftien jaar ervaring met praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek naar cybersecurity en cybercrime voor zowel publieke als private opdrachtgevers. In 2016 promoveerde op een onderzoek naar cybercriminal networks. 'Van huis uit ben ik criminoloog en erg geïnteresseerd in de motieven van misdadigers. Zo'n vijftien jaar geleden kwam ik met een onderzoek terecht op het terrein van hackers. Dat was een hele nieuwe vorm van criminaliteit die ik erg boeiend vond en vindt. Ik wil zicht krijgen op mensen en bedrijven, slachtoffers en daders.'

MEER WETEN?

DE HAAGSE HOGESCHOOL HEEFT EEN BOEKJE UITGEGEVEN MET EEN OVERZICHT VAN DE ONDERZOEKEN DIE HET LECTORAAT DE AFGELOPEN VIER JAREN HEEFT UITGEVOERD. HET BOEK GETITELD 'VAN THEORIE NAAR PRAKTIJK. DE GELEERDE LESSEN VAN VIER JAAR ONDERZOEK NAAR CYBERSECURITY IN HET MKB' IS GRATIS TE DOWNLOADEN VIA

[HTTPS://WWW.DEHAAGSEHOGESCHOOL.NL/DOCS/DEFAULT-SOURCE/DOCUMENTEN-ONDERZOEK/LECTORATEN/CYBERSECURITY-IN-HET-MKB/DIG-GELEERDE-LESSEN-4-JAAR-ONDERZOEK-CYBERSECURITY-MKB.PDF.](https://www.dehaagsehogeschool.nl/docs/default-source/documenten-onderzoek/lectoraten/cybersecurity-in-het-mkb/dig-geleerde-lessen-4-jaar-onderzoek-cybersecurity-mkb.pdf)

**MARIANNE VAN KEEP, CHIEF SUSTAINABILITY OFFICER
BIJ VERSTEGEN SPICES & SAUCES:**

'IEDERE MEDEWERKER IS EEN MVO-AMBASSADEUR'

Al 21 jaar werkt Marianne Van Keep

bij het Rotterdamse familiebedrijf

Verstegen Spices & Sauces,

gevestigd aan de Industrieweg in

de Spaanse Polder.

Als Chief Sustainability Officer is ze

verantwoordelijk voor het actieve

duurzaamheidsbeleid binnen de

onderneming. In NON•STOP vertelt

ze hoe ze dat aanpakt. 'We zijn

allemaal verantwoordelijk voor

toekomstige generaties.'

'Ik ben purpose-driven zoals dat heet', legt Van Keep uit. 'Het zit in mijn genen om een positieve impact te maken op de wereld om mij heen.'

Het kostte niet veel moeite om die gedrevenheid ook binnen het bedrijf te bewerkstelligen. 'Onze directeur, Michel Driessen, heeft lang geleden al hardop uitgesproken dat winstmaximalisatie niet het ondernemingsdoel is. Dat is namelijk onhoudbaar. Wij zijn een van de rijkste landen ter wereld met een geschiedenis waar je niet per se trots op hoeft te zijn. Als je streeft naar maximale winst, gaat dat altijd ten koste van iemand. Een andere reden om duurzaam te ondernemen, is dat Verstegen een familiebedrijf is. Michel heeft drie dochters. Als hij te zijner tijd zijn bedrijf overdraagt, moet dat voor de opvolgers geen last zijn.'

DE BOER KENNEN

Van Keep had tussen 2001 en 2020 een dubbele functie: directeur Inkoop en directeur Duurzaamheid. Dat lijkt tegenstrijdig, want je wilt als inkoper toch je kostprijs laag houden en zo voordelig mogelijk inkopen? 'Dus niet!', kaatst ze terug. 'Je moet anders kijken naar je bedrijfsvoering. Ten eerste willen we voldoen aan *due diligence*: internationale zorgvuldigheidsvoorwaarden die bepalen dat bedrijven de risico's van hun activiteiten – bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden

Marianne van Keep is Chief Sustainability Officer bij Verstegen Spices & Sauces en werd onlangs verkozen tot MVO-manager 2020-2021. Van Keep is daarnaast lid van de stuurgroep van het internationaal MVO-convenant voor de voedingsmiddelensector.

en milieu – in kaart brengen en elimineren. Daarnaast is optimale voedselveiligheid voor ons erg belangrijk. Om die zaken te kunnen garanderen, moet je weten wat er in de keten gebeurt en moet je de boer kennen die jouw grondstoffen verbouwt.’

KINDERARBEID UITBANNEN

Samen met directeur Michel Driessen reisde Van Keep daarom meerdere malen af naar Indonesië. ‘Zeer waardevolle ervaringen’, vindt Van Keep. ‘Als je in zo’n dorp aankomt, staat er meteen een zwerm kinderen om je heen, die vooral de uitzonderlijke lengte van Michel (2.03m) erg interessant vindt. En dan komt het besef: om die kinderen gaat het dus! Als we zorgen dat de boer een respectabel loon verdient, zijn kinde-

‘TRANSPARANTIE IN DE KETEN IS HET BELANGRIJKST; MISSTANDEN ONTSTAAN VAAK UIT ZAKEN DIE VERBORGEN BLIJVEN.’

ren naar school kan sturen en het bedrijf later goed kan overdragen, is de missie geslaagd. Want – en dat is mijn stokpaardje – kinderarbeid moet worden uitgebannen; kinderen horen op school te zitten. Als we dat kunnen realiseren en we de boeren helpen met onze technologische kennis, dan verduurzamen we de hele keten. Helemaal als we die transparant maken. Daarom werken we met partners in landen van oorsprong. We weten wat we kopen en via hen weten we steeds meer wie de boeren zijn en wat de arbeidsomstandigheden zijn. Transparantie is het belangrijkste. Misstanden ontstaan vaak uit zaken die verborgen blijven.’

DRIE OMVANGRIJKE PROJECTEN

Op het moment lopen er drie grote projecten, die allen een positieve invloed gaan hebben op het klimaat en op het welzijn van de specerijboeren. ‘Met ons programma Agroforestry bevorderen we de biodiversiteit in productielanden. We stimuleren dat er op een perceel verschillende gewassen worden geplant. Daardoor zijn er verschillende oogstmomenten, waardoor de boeren hun risico’s spreiden en de grond niet uitputten. Ook minimaliseren we het gebruik van kunstmest en pesticiden. Dat resulteert in gezondere planten, meer biodiversiteit, een betere oogstkwaliteit en een betere bodemgesteldheid. We betrekken de boeren bij wat we belangrijk vinden en dat levert hen een hoger rendement op. Verder stellen we met Spice Up satellietinformatie beschikbaar aan de boeren. Via deze app krijgen zij op hun mobiel allerlei informatie: weersvoorspellingen, adviezen over irrigatie, bemesting en over het optimaliseren van landbouwtechnieken. Ook krijgen ze tijdig waarschuwingen over risico’s die hun oogst kunnen bedreigen. Spice Up draagt bij aan voedselzekerheid, efficiënt waterverbruik en een leefbaar inkomen. Verder zetten we blockchain-technologie in, waardoor we de boeren actief betrekken in de productieketen, hun ondernemerschap stimuleren en eerlijkheid en transparantie waarborgen. Ook de afspraken over het geld dat de boer krijgt zijn op deze manier zichtbaar.’

MVO-WERKGROEPEN

Niet alleen aan de bron onderneemt Verstegen maatschappelijk verantwoord. Ook aan de Rotterdamse Industrieweg maken vele collega’s zich hard voor een duurzaam beleid. ‘We hebben een strategisch impactteam en hebben ambities geformuleerd en ingedeeld in vier groepen: people, planet, profit en participation. Onder die laatste noemer valt bijvoorbeeld onze in-pandige sociale werkplaats waar ongeveer 150 mensen werken. Eigenlijk zijn alle collega’s MVO-ambassadeurs. Een aantal van hen is lid van een werkgroep die

kleine duurzame initiatieven realiseert. Bijvoorbeeld dubbelzijdig printen invoeren of hergebruik van reststromen onderzoeken. Een van de recente successen is dat de siliconenhoudende stickers op onze potjes teruggaan naar de leverancier. Die heeft een manier gevonden om het papier van siliconen te scheiden. Een andere groep werkt aan mobiliteit. Zij onderzoeken waarom mensen niet op de fiets naar hun werk komen en hoe we hen kunnen overhalen dat toch te doen. Dat lijken kleine dingen maar samen hebben ze impact en jagen ze het duurzaamheidsbesef binnen het bedrijf aan.'

ENERGIELABEL A

'En neem ons pand, gebouwd in de zestiger en zeventiger jaren. Toch heeft het energielabel A. Dat komt doordat we het helemaal hebben verduurzaamd. Met muurisolatie, ledverlichting, warmtepompen, aanwezigheidssensoren en regenwaterhergebruik voor het sanitair. Binnenkort komt er groen tegen de gevel, een boom op de parkeerplaats en een aantal klinkers vervangen we door sedum. We willen ook van het gas af in de productie, maar we onderzoeken nog of de elektriciteitsinfrastructuur geschikt is.'

Nu is Verstegen een groot bedrijf met zo'n 500 medewerkers, een omvangrijke HR-afdeling en collega's in de productiegebieden. Hoe zou je het duurzaamheidsthema als klein bedrijf aanpakken? 'Door, net als wij, goed samen te werken met onderwijsinstututen. Er zijn veel stagiairs die graag in de vorm van een school- of afstudeeropdracht jouw duurzaamheidskansen in kaart brengen. En, stel dat je maar tien mensen in dienst hebt, dan heb je wel al tien MVO-ambassadeurs.'

Verstegen Spices & Sauces B.V., opgericht in 1886, is een Rotterdams familiebedrijf. Inmiddels staat de vierde generatie aan het roer. Het bedrijf wil de allerbeste kwaliteit kruiden en specerijen leveren en heeft onder andere een duurzame samenwerking met de lokale boeren, die de beste ingrediënten verbouwen. Doordat Verstegen de gehele keten in eigen hand houdt, kan het de processen van boer tot consument eerlijk, transparant en duurzaam houden.

Uitgerookt

- Tied veur un pafke, zeg ik.
Of niet dan Nico?
- Zekers te weten, Tine!
Ze kunnen mij nog meer vertellen.
Eerst een sjekkie in 't bekkie.
- Mooi weer vandaag, niet?
- Beetje mistig nog.
- Nee joh, da's de rook.
- Toch heeft ie dat mooi gemaakt,
die baas van ons.
- Wat Nico?
- Nou, dit rookhok.
- Moest wel hè, de regels zijn
veranderd. Je mag alleen nog een
beschutte rookplek inrichten op
het buitenterrein bij het bedrijf.
Verder nergens meer.
- We zijn de laatste der Mohikanen,
Nico.
We worden gewoon uitgerookt.
- Wat je zegt, Tine. Maar ik ben nog
niet uitgerookt.
Ik heb er nog geen tabak van!
- Haha.
- Haha.

Foto Martin van Welzen

TERUG OP HET

**Carport Rotterdam is de nieuwe
thuishaven van drie iconische auto-
merken: Porsche, Bentley en Lam-
borghini. De Spaanse Polder heeft
hiermee een nieuwe futuristische
aانبlick gekregen en een aanspre-
kend bedrijf naar het gebied getrok-
ken. Robert Doornbos is de nieuwe
directeur van Carport Rotterdam.
De oud Formule 1-coureur, Formule
1-analist, autohandelaar, reclame-
acteur en inspirator groeide op in
de Spaanse Polder en is als het ware
terug op het nieuwe nest.**

Het nieuwe Rotterdam Carport-gebouw telt vijf verdiepingen, een atrium en meet in totaal 17.500 m². In het pand zijn drie luxe merken verenigd, uniek voor Nederland: Porsche, Bentley en Lamborghini. Wel hebben ze alle drie een eigen ingang en een eigen *look & feel*. Bij binnenkomst valt je blik meteen op de werkplaats met 23 bruggen. 'Ik wilde een open-keuken-effect', licht directeur Robert Doornbos toe. 'Een aanblik waar je de monteurs live ziet sleutelen aan de bolides, in schone overalls en op een werkvloer waar je bij wijze van spreken van kunt eten. Auto's verkopen is natuurlijk het doel, maar ook kijkers zijn van harte welkom.'

OPGEGROEID IN DE POLDER

Doornbos krijgt veel complimenten over de nieuwe vestiging. 'Ook de burgemeester is trots. We geven de Spaanse Polder een prachtig nieuw aanzicht. Ik zie de toekomst met veel vertrouwen tegemoet. Er rijden hier 600.000 auto's per week langs die allemaal zo in onze showroom kunnen kijken.' Lachend: 'Ik hoop op veel file op de A20.'

Vanuit de kanariegele Lamborghini-bar loopt hij naar het raam en wijst naar het zuidelijke deel van Spaanse Polder dat aan de andere kant van de snelweg ligt. 'Kijk, daar ben ik opgegroeid. Mijn opa had daar een transportbedrijf en verhuurde allerhande kranen en grondverzetmachines. Mijn vader en ooms hebben dat in de loop der tijd flink uitgebreid. Op dat terrein heb ik in mijn jeugd veel gespeeld, met de kleine kraantjes en sloopautootjes die er stonden. Onveilig heb ik me in de Polder nooit gevoeld, maar mijn vader zei altijd wel: blijf je wel in de straat?'

NIEUWE NEST

MONACO, AMSTERDAM, ROTTERDAM

‘Ook gingen we vaak auto’s kijken bij Van Dijk, de roemruchte Mercedeshandelaar. Dat bedrijf stond op exact dezelfde plek als Carport Rotterdam nu. De familie Van Dijk leerden we later nog beter kennen toen we allebei in Monaco woonden [zie ook kader].’ Doornbos reisde de hele wereld over in zijn tijd als professioneel autocoureur, onder meer in de Formule 1 en Indy Car, waar hij de absolute top behaalde. ‘Monaco was twintig jaar lang de uitvalsbasis. Nu woon ik in

Amsterdam. Maar Rotterdam gaat nooit uit je genen. Ik rijd hier ’s ochtends met een big smile naar toe.’

AUTOHOTEL

Porsche, Bentley en Lamborghini hebben elk een eigen showroom en een eigen ruimte in de werkplaats. Op de tweede verdieping worden occasions verkocht. Er is ook een autohotel. ‘Daar kun je je auto onderbrengen’, vertelt Doornbos. ‘Met een app kun je aangeven wanneer je er in wilt rijden. Wij zorgen dat de auto op het

juiste moment klaarstaat. De exclusieve boardroom is af te huren voor speciale meetings. Dan is er ook nog een bijzondere ruimte gereserveerd waar we de bolides voor de nieuwe eigenaar presenteren. We trekken de nieuwe auto een pyjama aan en zorgen voor een unieke onthulling. We gunnen de nieuwe bezitter even een één-op-één-momentje met zijn of haar nieuwe aanwinst, die vervolgens met de autolift naar straatniveau wordt getransporteerd en het eerste ritje gemaakt kan worden.'

DRUKBEZET

Doornbos is een drukbezet man. Hij is Formule 1-analist en reclame-acteur, maar ook altijd ondernemer gebleven. 'In mijn tijd als coureur handelde ik tussendoor in exclusieve auto's, maar dat deed ik in de luwte. Ik vind het niet erg om zes of zeven dagen per week te werken, ik vind nu eenmaal veel dingen leuk. Hoewel ik wel hecht aan voldoende quality time met mijn gezin. We hebben privé wat stormen doorstaan, met name met ons dochtertje Jada.' Hij laat een foto zien van zijn dochtertje, die na haar chemokuren haar haar weer kon laten groeien en nu voor het eerst weer eens naar de kapper ging. 'Een emotioneel moment wat laat zien wat echt belangrijk is. Gezondheid is niet te koop.'

ONDERNEMERSCHAP

Daarnaast geeft Doornbos teambuildingssessies en lezingen die met ondernemerschap te maken hebben. 'Een van de belangrijkste lessen daaruit? Houd het gas erop! Als je de boel onder controle hebt, is het tijd een stapje verder te gaan. Als je rijdt op de automatische piloot, zul je niet groeien. Vraag je constant af hoeveel risico je bereid bent te nemen om je doel te bereiken. En natuurlijk heb ik dat in het verleden wel eens verkeerd ingeschat. Een "sponsorcontract" heeft me na een aantal vervelende rechtszaken veel stress, miljoenen en mijn verdere race-carrière gekost; maar goed dat heeft zich opgelost.'

De geest van John van Dijk

Van 1976 tot 2013 was op de plek waar nu Carport Rotterdam staat, het roemruchte Automobielbedrijf J. Van Dijk & Dochters gevestigd. Behalve de grootste Mercedes-showroom van Europa waren in het pand een ook een kapperszaak en een restaurant gevestigd. De clientèle bestond uit mensen van diverse pluimage, zoals John van Dijk ooit glimlachend in een interview zei; van oliesjeiks en bekende cabaretiers tot 'andere ondeugende jongens'. Het imperium van Van Dijk viel in 2013 toen de onderneming, die sinds enige tijd in handen was van zijn dochters, failliet ging. Toch leeft de geest van Van Dijk, die begin 2020 overleed, voort in het nieuwe pand. Eigenaar van het pand is namelijk Frame Vastgoed met directeur Frank Blom, Van Dijks ex-schoonzoon.

EENMALIGE APOTHEOSE

Ondanks dat het nog heel vroeg is in het race-seizoen van de topklasse in de autosport, willen we toch graag een voorspelling van de Formule 1-analist: 'Ondanks dat er strijd is vanuit Ferrari, voorspel ik een wereldtitel voor Max. Maar dat het zo enerverend wordt als vorig jaar, met het winnen van de GP op Zandvoort en het beslissen van het kampioenschap in Max' voordeel in de laatste bocht, dat kan bijna niet nog eens gebeuren. Dat was een eenmalige apotheose. En er is één ijzeren wet, die altijd geldt: to finish first, first you have to finish.'

Convenant Cashloos

Binnenkort krijgt iedere ondernemer in de Spaanse Polder bezoek van twee afgevaardigden van de directie Veilig van de gemeente Rotterdam. Niets om je zorgen over te maken. Zij zullen alleen informeren of uw bedrijf het Convenant Cashloos ondersteunt. Het idee is om klanten zoveel mogelijk aan te moedigen hun betalingen digitaal te doen, waardoor we de kans op witwassen en overvallen verkleinen.

Bas Krommenhoek, directeur van Krommenhoek Metals, is initiatiefnemer van het convenant. Het bedrijf aan de Linschotenstraat is al jaren een begrip op het gebied van inzamelen en verwerken van oud ijzer en oude metalen. 'Er is een landelijke regeling dat je een melding moet doen als er sprake is van een cashbetaling boven de 10.000 euro', vertelt Krommenhoek. 'Maar burgemeesters kunnen daar met een algemene politieverordening van afwijken. Bij Krommenhoek streven we ernaar om contante betalingen in tien jaar tijd uit te faseren en ik zou hiervoor graag landelijke regels zien. Ik heb de gemeente gevraagd of we hierop al iets zouden kunnen verzinnen.'

Goede uitstraling

Otto Zwetsloot, wijkmanager Spaanse Polder en Noord-West, besloot actie te ondernemen. Hij vond gehoor bij de Bedrijvenraad Spaanse Polder en bij de burgemeesters van Rotterdam en Schiedam om een convenant te initiëren. 'Het idee is om klanten zoveel mogelijk te stimuleren hun betalingen digitaal te doen en grote contante bedragen te weigeren. Meer kunnen we niet vragen want contant geld is natuurlijk nog altijd een wettig betaalmiddel. Toch denken we dat het criminelen kan afschrikken als ondernemers vragen digitaal af te rekenen. Kwaadwilligen zullen dan minder snel gestolen goederen in de Polder aanbieden omdat de betaling dan op hun bankafschriften te traceren zou zijn.' Het gaat niet om betalingen van een paar honderd euro, verduidelijkt Zwetsloot. 'Maar we willen voorkomen dat mensen bijvoorbeeld een tweedehands auto van 8.000 euro contant afrekenen. Het gaat om de goede uitstraling van de Polder en dit is een van de middelen om dat te bereiken.' Ondernemers die het convenant onderschrijven kunnen een sticker op hun voordeur plakken en een digitale sticker op hun website zetten.

The Green Loop maakt Polder beter bereikbaar

Bedrijven op de industrieterreinen Spaanse Polder, Noord-West en Hoog Zestienhoven – de luchthaven – zijn met het openbaar vervoer vrij lastig te bereiken. Vooral in de vroege ochtenduren is het voor personeel onmogelijk om met het OV op tijd op het werk te komen. The Green Loop brengt daar verandering in.

Werknemers van bedrijven op de Spaanse Polder, Noord-West en de luchthaven kunnen via de app Moves hun Greenloop-deelvervoer vanaf verschillende opstap-hubs boeken, al vanaf 3 uur 's nachts. In mei start de testperiode van de Greenloop die tot oktober duurt.

Last mile

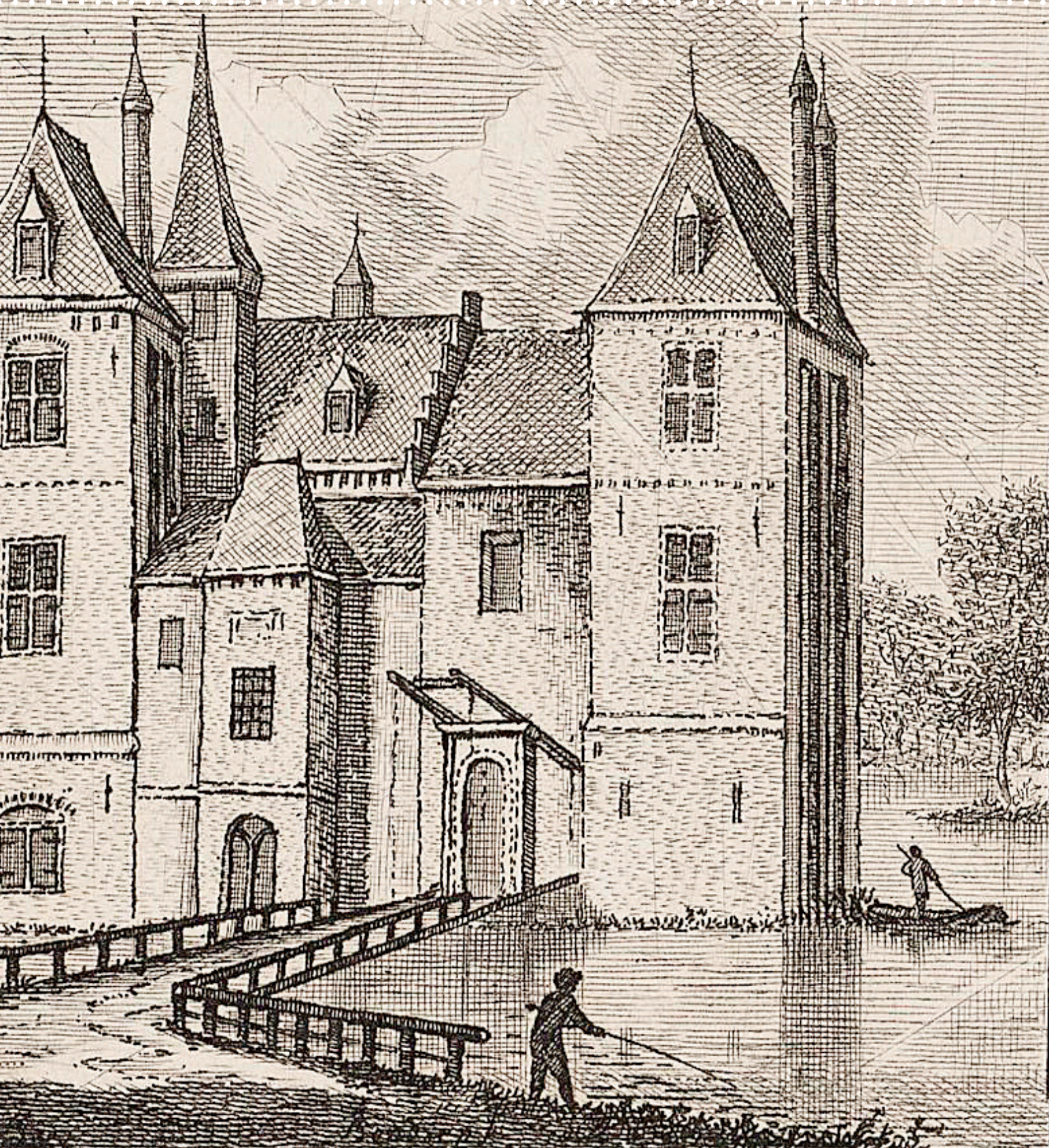
Vanaf mei rijdt er van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat een elektrisch busje op een vaste route

in een lus door de Spaanse Polder, Noord-West en langs Rotterdam-The Hague Airport en de stations Schiedam en Rotterdam Centraal. Een plek in de bus is te boeken via de app Moves. Via die app is trouwens al het woon-werkvervoer te boeken. Ook al neem je deelauto's, -fietsen, -scooters en (water) taxi's. Dus als je in Den Haag woont en werkt in de polder, kun je vanuit Den Haag de trein nemen naar station Schiedam. En voor het laatste stukje, de *last mile*, pak je dan de Green Loop naar de Vlaardingweg of de Industrieweg bijvoorbeeld. Het hele traject kun je – of je werkgever – afrekenen via de app. Zie het als een alternatief voor de huidige kilometervergoeding. De Green Loop is daarom een welkom initiatief. Wil je een voorstel op maat op basis van het aantal medewerkers of meer informatie? Neem dan contact op met Camiel@moves.nl.

Huis te Spangen

Waar nu de Breevaartstraat loopt stond ooit het Huis te Spangen. Philips van Uyternesse had in 1307 het Land van Spangen bij Overschie geërfd en liet een versterkte toren met twee-meter dikke muren bouwen. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten raakte de toren ernstig beschadigd. Rond 1385 werd het uitgebreid tot een slot met vijf torens. Het kasteel was een van de aanzienlijkste gebouwen in Holland. Toch zou het meermalen worden verwoest en weer herbouwd. In 1574 werd het door de Spanjaarden definitief in de as gelegd.

ENVELOPPENPRODUCENT DORTLAND EN VAN BEEM

**Akte-enveloppen, vensterenveloppen, bordru-
genvelopen, luchtkussenenveloppen, gekleurde en-
veloppen of zelfs enveloppen naar eigen ontwerp:
Dortland en Van Beem levert het. Maar ook wijn-
kistjes, papieren tasjes en bedrukte koffiebekers
worden aan de Graafstroomstraat geproduceerd.
Ben Dortland vertelt aan de hand van steekwoor-
den hoe hij in deze nichemarkt beweegt.**

INGEROLD

‘Mijn vader werkte bij enveloppenfabriek Stolk & Reese op de Ceintuurbaan. Ik liep daar stage en raakte ook in gesprek met mensen van Henrar, een enveloppenfabriek op de Graafstroomstraat. Daar ben ik later gaan werken. Toen Henrar failliet ging, besloten Johan van Beem en ik om de onderneming over te nemen. Dat is ruim twintig jaar geleden. Nu hebben we drie vestigingen – Spaanse Polder, Schiedam en Groningen – en 55 mensen in dienst.’

SEXY

‘Enveloppenhandel zou ik niet meteen als sexy willen kwalificeren. Maar het handelen trekt me. En het Rotterdamse: hard werken en elkaar de waarheid kunnen zeggen.’

PIONIEREN

‘Alle begin is moeilijk. En behoorlijk kapitaalintensief in deze bedrijfstak. Onze enveloppenmachine is vijftien meter lang en kost al snel acht ton. Ik weet nog toen die geleverd werd in onze Schiedamse vestiging. Dat was pionieren, maar dat had ook zijn charme. We

waren twee weken op enveloppenmachinecursus geweest in Duitsland. Toen stond onze nieuwe machine in de hal. Dus papier erin en de on-knop indrukken, dachten we. Maar het bleek wat ingewikkelder te zijn. We moesten ook speciale lijm kopen, hadden plakstrips nodig en de juiste messen. Het was nog wel even wat uitzoekwerk om erachter te komen wat het apparaat allemaal kon.’

BEDREIGINGEN

‘De toenemende digitalisering is een aanzienlijke bedreigende factor geweest. Toen begin jaren negentig de fax kwam, dacht iedereen dat het wel gebeurd zou zijn met de envelop. Vervolgens kwam internet op en werden digitale facturen ook rechtsgeldig. Toen dacht iedereen weer dat de envelop ten dode was opgeschreven. Goed, het gebruik van enveloppen nam in de jaren weliswaar af, maar ook het aantal aanbieders daalde sterk. Dus kwam er meer marktaandeel voor ons. Er zijn nog een stuk of vier concurrenten, maar we bestrijken elk een ander deel van de markt. Dortland en Van Beem levert bijvoorbeeld uitsluitend aan zakelijke klanten. Corona vormde een nieuwe bedreiging. Ik weet nog goed dat in april 2020 onze handel compleet instortte. Geen mailings, geen reclame-uitgaven; opdrachtgevers hielden allemaal de adem in. Gelukkig lijkt de pandemie op zijn einde te zijn.’

EIGEN ONTWERP

‘Een bedreiging als digitalisering levert ons overigens ook voordeel op. We hebben bijvoorbeeld een webshop. En wat daar uniek is, is dat je zelf je envelop-ontwerp kunt maken. Wil je de skyline van de stad erop en wil je dat die print in de binnenkant achter het venster perfect doorloopt? Dan kun je dat online maken en in 3D bekijken en aanpassen. Vervolgens drukken we dat in elke oplage voor onze grafische partners.’

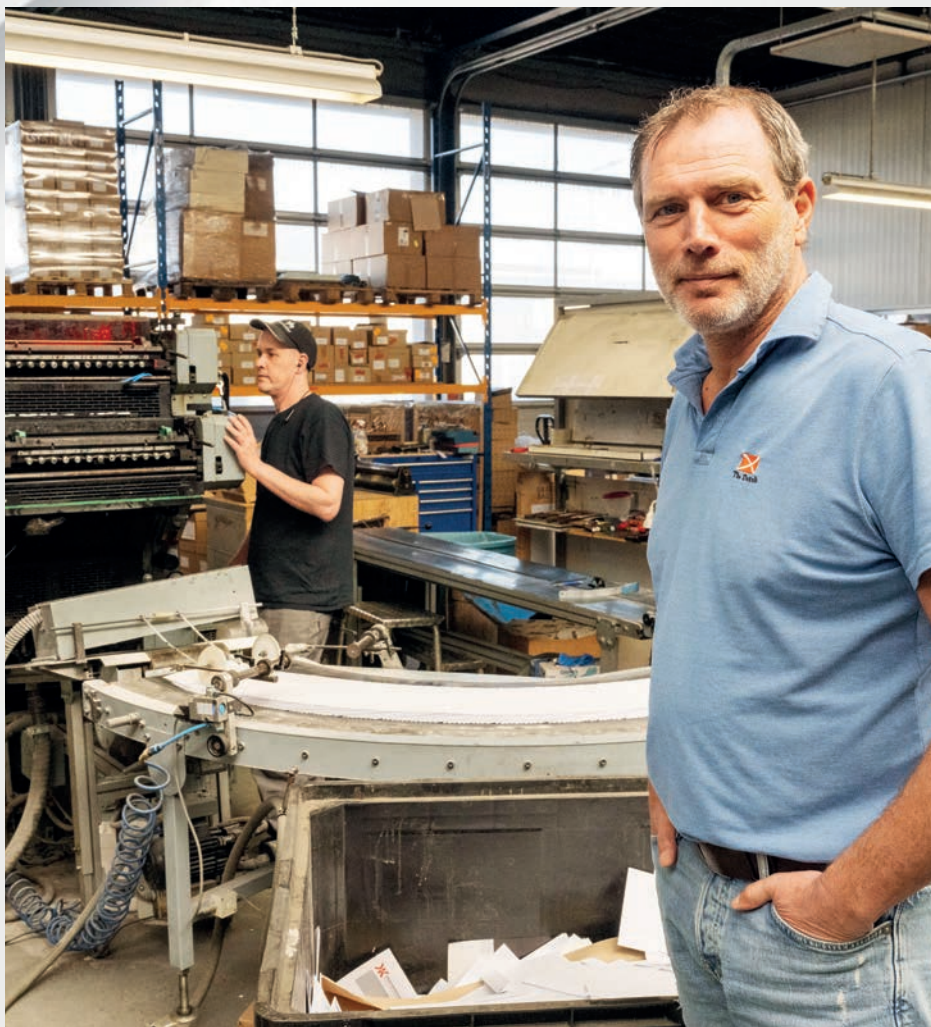
GROEN

‘Door corona hebben onze groene initiatieven een beetje *on hold* gestaan. Dat neemt niet weg dat we onlangs in onze Groningse vestiging de 110 tl-balken door ledverlichting hebben vervangen. Verder zijn al onze Ordonnans vensterenveloppen voorzien van een biologisch afbreekbaar venster. De PLA-folie van de vensters is gemaakt uit hernieuwbare grondstoffen – rietsuiker en maïszetmeel. Zo bereiken we een CO₂-reductie van 70 tot 80 procent ten opzichte van het traditionele venster. Verder kunnen de koffiebekers die we bedrukken nu gewoon bij het oud papier. Daarnaast werken we in Schiedam nauw samen met de sociale werkplaats. De volgende stap is om hier de grote verwarmingsketel te vervangen door drie hoogrendementsketels.’

ANDERE PASSIES

‘Rotterdam! Ik huur een skybox bij Sparta; wat een warme club. Vrijdag is mijn vaste golfdag. Ik kijk ernaar uit om mijn relaties uit te nodigen op Golfpark Rotterdam, maar die baan is nog steeds niet open. Nog een passie van mij is het vastgoedbedrijf Ben-Housing dat ik met een zakenpartner ben gestart. Het was oorspronkelijk opgericht om mijn pensioen zeker te stellen. Het loopt zo goed dat we nu ook daar al tien medewerkers hebben.’

Gantelstraat

De Gantelstraat verbindt de Schuttevaerweg met de Industrieweg ter hoogte van de Gantelhaven. De straat is vernoemd naar het riviertje de Gantel in het Westland dat door Monster en Poeldijk loopt. De Gantel was vroeger onderdeel van een wijldvertakt stelsel van getijdekreeken die uitliepen in de monding van de Maas.

Enkele eeuwen voor Christus zorgde een grote doorbraak van de Noordzee ervoor dat het gebied tussen het huidige Monster en Naaldwijk onder water kwam te staan. In dit laaggelegen veengebied ontstond een groot aantal vloedkreeken (waaronder de Gantel). Langs deze kreeken werden zand en klei afgezet en ontstond een vruchtbaar gebied: het Ganteldek, het tegenwoordige Westland.

De huidige Gantel (circa negen kilometer) loopt vanaf het zuiden van Den Haag tot de Monsterse Vaart bij 's-Gravenzande. Richting 's-Gravenzande verandert de naam in Groote Gantel.

Veel straten in dit deel van de Spaanse Polder zijn vernoemd naar rivieren en andere waters. De Loet(estraat) is een kleine veenrivier in de Krimpenwaard), De Wilk (straat) is een waterplas in de Wildeveenen bij Moerkapelle, De Breevaart (straat) ligt tussen Reeuwijk en Gouda bij de Reeuwijkse plas-sen, en de Bornisse (straat), was oorspronkelijk een grenswater tussen Voorne en Putten.

Het riviertje de Gantel in het Westland.

Nieuwe wijkagent

Bijna vijf jaar lang was Sebastiaan Coenen wijkagent Spaanse Polder. Onlangs heeft hij een nieuwe baan gevonden binnen de politie-organisatie. Per 1 mei is Marc Nagtegaal zijn opvolger. Net als Sebastiaan zal Marc nauw samenwerken met Bas Lankwarden die wijkagent industrieterrein Noord-West en Hoog Zestienhoven is. In het volgende nummer van NON•STOP zullen we Marc nader voorstellen.

Subsidie via provincie

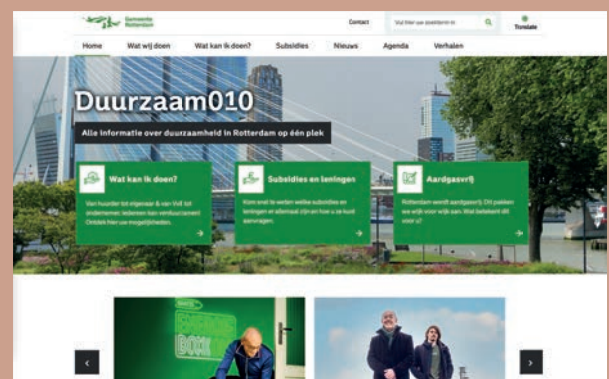
Eigenaren van grote daken, waterbassins of parkeerterreinen die geschikt gemaakt moeten worden om PV-panelen te kunnen installeren, komen in aanmerking voor subsidie via de provincie Zuid-Holland. Ook eigenaren die een dak, waterbassin of parkeerterrein aan een energiecoöperatie, of soortgelijk initiatief ter beschikking willen stellen, kunnen deze subsidie aanvragen. Kijk op de provincie-site en zoek op zonnig-zuid-holland-subsidie.

Noodopvang voor water

Steeds vaker hebben we te maken met langere perioden van droogte en heftigere regenbuien die op één plek blijven hangen. Inderdaad: oorzaak klimaatverandering. Bovendien zijn die piek-, plens-, en hoosbuien alsmaar moeilijker te voorspellen. Daarom is het belangrijk dat er in de Spaanse Polder voor goede noodopvang wordt gezorgd. Voor overtollig water dan. De gemeente gaat binnenkort aan het werk om de waterbekkens op het Tollensterrein, in de hoek Schuttevaerweg/Industrieweg, te vergroten. Daarnaast worden de singels aan de Vliststraat en de Keersopstraat verbreed. Zo kan een paar duizend kubieke meter water extra worden opgevangen.

Zelf duurzaam doen?

Wat kun je zelf aan duurzame maatregelen treffen? Daarvoor heeft de gemeente een aantal websites opgetuigd. Zoek eens op www.ondernemen010.nl, www.rotterdamcirculair.nl of op www.duurzaam010.nl. De gemeente heeft ook een Team Duurzaamheid en een Team Circulair. Het slimste is om even binnen te lopen bij het kantoor in de Spaanse Polder aan de Galateestraat 7. Daar kunnen medewerkers je meteen naar de juiste persoon doorverwijzen.

GEBRAND OM HET VERSCHIL TE MAKEN

Als je Van Nelle zegt, zeg je koffie. Toch is er al 26 jaar geen boon meer gebrand op het terrein van de Van Nelle Fabriek. Tot december vorig jaar, toen de jonge ondernemer Rob Clarijs (31) zijn eerste branding op het terrein voltooide.

Bedrijf A matter of concrete

Wie Rob Clarijs

Wat Koffiebranderij

Waar Van Nelle Fabriek, Schiehal, magazijn E

HOE BEN JE IN DE KOFFIEWERELD VERZEILD GERAAKT?

‘Tien jaar geleden liep ik stage in Kopenhagen. Ik kende nog niemand en liep naar de koffiebar om de hoek. Toen de barista zei: “Een Americano met een extra shot, net als gisteren?”, voelde ik me meteen thuis. Dat wilde ik ook, mensen blij maken. Met koffie.’

INEENS WIST JE HET?

‘Nou, ik moet zeggen dat ik altijd al in de horeca- en evenementenbranche werkte, dus ik had al wat basiskennis. Maar na het avontuur in Kopenhagen ben ik in een koffiebar gaan werken en later in een koffiebranderij, waar ik het vak echt heb geleerd. Bij die werkgever mocht ik de faciliteiten gebruiken en kon ik volop experimenteren. Het is een beroep waarin je onbeperkt kunt doorleren. Zo werd koffie mijn passie, of eigenlijk meer een obsessie.’

HOE HEB JE DAT DOORLEREN AANGEPAKT?

‘Ik heb meegedaan aan vele koffiewedstrijden, met als hoogtepunt het winnen van de Coffee Masters London in 2019. Ik heb over de hele wereld de allerbeste branderijen bezocht en bouwde zo een omvangrijk internationaal netwerk op. Daarin zitten veel jonge branders die het experimenteren niet schuwen.’

WAT IS HET BELANGRIJKSTE UITGANGSPUNT?

‘Begin met de allerbeste ingrediënten en machines. De ultramoderne Loring S35 Kestrel, die hier staat is de meest energiezuinige brander die er is. Verder heb ik hier een Sovda-kleursorteerder om de koffiebonen tot in perfectie te sorteren. Daar zijn er maar twee van in Nederland. Mocht er een boon tussen zitten die niet de perfecte kleur heeft dan wordt die eruit gewipt.’

JE PROEFT DAT, ÉÉN VERKEERDE BOON?

‘Zeker. Soms blijft een reeds gebrande boon in de machine achter. Als die twee keer wordt gebrand, smaakt die naar as. Een te groene boon smaakt naar pinda of

paracetamol. Dat wil je vermijden. Ik ga alleen voor de beste bonen, de beste kwaliteit en de ideale en vaak uitgesproken smaak. Die bonen lever ik aan allerlei specialistische koffie-etablisementen in heel Europa: Bratislava, Londen, Glasgow.'

KOM JE UIT EEN ONDERNEMERSFAMILIE?

'Mijn vader was ook ondernemer en had een metaalbewerkingsbedrijf. Zijn advies: houd je kosten laag, maar investeer als het moet. Zo is de kleurscheider een rib uit mijn lijf, maar maakte ik het vacuüm-transportsysteem dat er bovenop is geplaatst samen met mijn vader, voor een tiende van de nieuwprijs.'

IK ZIE VERSCHILLENDE MERKNAMEN OP JOUW FLYER STAAN. HOE ZIT DAT?

Flite Coffee Roasting Co. is de naam van deze specialty koffiebranderij. In onze branderij kun je de koffiemarken A Matter of Concrete en Elan Coffee kopen. A matter of Concrete is mijn eigen specialty coffee-merk. Elan staat voor eerlijke koffie op kantoor of werkplek en is het merk van mijn compagnon Brent Kunnen. We kennen elkaar uit het evenementencircuit waar we veel samenwerkten. Toen de evenementenbranche op zijn gat kwam te liggen, besloot zijn compagnon te stoppen, terwijl Brent juist nieuwe ideeën kreeg. We besloten tot een nieuwe samenwerking. We vullen elkaar goed aan. Brent heeft een commerciële achtergrond en raakte tijdens zijn wereldreis door Midden- en Zuid-Amerika ook bevangen door het koffie-virus. Allebei zijn we erop gebrand het verschil te maken.'

ZIT DAT 'VERSCHIL' OOK IN DUURZAAMHEID?

'Ja. We werken samen met boeren die ook duurzame producten ontwikkelen met aandacht voor circulariteit, afvalvermindering en goede arbeidsomstandigheden. We zijn zelf naar een aantal koffieplantages geweest om de situatie ter plekke te bekijken. Onze koffie is traceerbaar en de prijsopbouw is transparant. We werken samen met This Side Up, een tussenpersoon die staat voor gelijkheid in de koffie-industrie. Hier hebben we de energiezuinige brander en wordt het koffie-afval opgehaald door Groen Collect.'

WAT ZIJN DE VOORUITZICHTEN?

'Het wordt de komende jaren best spannend of ik alle investeringen ga terugverdienen. We maken lange dagen. Maar er is wel een shift in de maatschappij. Mensen willen betalen voor eerlijke producten die zonder misstanden zijn gemaakt. En mensen zijn bereid iets extra's te geven voor kwaliteit en vooruitstrevende producten. Zoals die plantaardige melk die jij net in je cappuccino kreeg. Die is gemaakt van tuinbonen, kokos en haver. Nou, heb ik je daarmee blij gemaakt of niet?'

Herhaalt de geschiedenis zich? De roaring twenties lijken weer begonnen. Net als in de vorige eeuw was dat een behoorlijk roerige periode met versnelde ontwikkelingen. Overigens ging daar toen ook een pandemie – de Spaanse Griep – en een oorlog aan vooraf. Maar daar wilde ik het maar even niet over hebben. Wel over die versnelde ontwikkelingen. Want we zien omwentelingen op allerlei vlakken: de overgang van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen, naar meer biodiversiteit, klimaatbescherming en gelijkheid bijvoorbeeld. Thema's die veel ondernemers aan het denken hebben gezet. Hoe ga ik in de toekomst ondernemen? Is winstgedrevenheid alleen nog wel zaligmakend? Of moet ik kiezen voor duurzamer en inclusiever ondernemen en mijn maatschappelijke rol vergroten?

Sinds het begin van de twintigste eeuw meten we onze welvaart in bruto binnenlands product (bbp): de waarde – in geld – van alle goederen en diensten die door inwoners van een land worden geproduceerd. Maar zou het er in een economie niet om moeten gaan of mensen gezond en gelukkig zijn? Want wat zeggen financiële indicatoren nu helemaal over het algemeen belang? Robert Kennedy liet zich er in 1968 al kernachtig over uit: 'Het bbp meet alles, behalve dat wat het leven de moeite waard maakt'.

De Oostenrijkse econoom Christian Felber vindt dat economische activiteiten gericht zouden moeten zijn op het algemeen welzijn: een Economy for the Common Good (ECG). En hij ontwierp daar een model voor waarmee organisaties hun bijdrage voor het algemeen belang kunnen meten. Veel Europese gemeenten en steden zijn bezig met de implementatie van zo'n model, waaronder Amsterdam. Het idee? Hoe hoger de ECG-score, hoe minder belasting die bedrijven betalen, hoe vrijer ze handelen en hoe groter hun kans op een subsidie of een overheidsopdracht. Dankzij deze prikkels worden klimaatvriendelijke, duurzame en moreel verantwoorde producten en diensten goedkoper dan de producten die schade berokkenen.

Klinkt nog wat wazig? Oké, wat deden ECG-ondernemers dan concreet? Ze richtten hun bedrijf in met tweedehands meubilair. Of ze kozen voor meubels gemaakt van gerecyclede petflessen, bij voorkeur in elkaar gezet in een sociale werkplaats. Ze namen zzp'ers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst en gaven gastlessen op scholen in de buurt. Verder gebruikten ze thermisch en akoestisch isolatiemateriaal in hun pand, gemaakt van oude jeans, lieten mosbeton op hun gevel aanbrengen, zetten meer elektrisch materieel in en verkochten alleen nog biologische producten in de kantine. Het gevolg is – volgens de ondernemers zelf – dat er een creatieve vibe door het bedrijf gaat en dat ze bovendien op extra aandacht van toekomstig personeel kunnen rekenen. Met name jong talent wil werken bij ondernemingen die hun sociaal-maatschappelijke betrokkenheid tonen. En trouwens, ook de consument wil steeds vaker verantwoorde producten.

'MET AL ZIJN RAFELRANDEN ZOU DIT HIER BEST CULTUREEL ERFGOED MOGEN ZIJN'

Haar roots liggen in München, maar kunstenaar en docent Christine Saalfeld is na haar studies beeldende kunst en filosofie, die ze in Hamburg, Berlijn, Jeruzalem én aan het Piet Zwart Institute in Rotterdam volgde, in de Maasstad 'blijven hangen'. Sinds de millenniumwisseling woont ze op Zuid; ze werkt vanuit haar atelier in de Spaanse Polder.

IS ER EEN CENTRAAL THEMA IN JE WERK?

'Er is bijna altijd wel een sociaal-maatschappelijke component. Ik wil mijn eigen artistieke praktijk verbinden met de leefomgeving. Dat doe ik door kunstwerken voor de openbare ruimte te maken. Maar ook door participatieve projecten te organiseren. Ik teken veel, als ik buurtbewoners interview, maak ik daar tekeningen van met een quote die het gesprek samenvat.'

DE 'TALASCOOP' IS EEN BEKEND WERK VAN JE...

'Die heb ik in 2021 gemaakt in het kader van het "Jaar van de taal", dat wethouder Judith Bokhove had uitgeroepen, om zo aandacht te vragen voor laaggeletterdheid. Vanwege corona is besloten het Jaar van de taal met een jaar te verlengen. Dus er zullen ook in 2022 activiteiten komen om aandacht aan laaggelet-

terdheid te besteden. De basis van het kunstwerk zijn 90.000 rode stempotloodjes. Elk potlood staat symbool voor een Rotterdammer die moeite heeft met lezen en schrijven. De stemmers in Rotterdam bij de Tweede Kamerverkiezingen konden hun stempotloodjes vrijwillig voor het kunstwerk doneren en het lukte om er 90.000 te verzamelen. De potloodjes vormen de sokkel van de Talascoop, die nu op het plein Keizerswaard in IJsselmonde staat. Aan de sokkel zijn twee telescopen bevestigd. Een telescoop stelt ons, net als het vermogen om te kunnen lezen, in staat om de wereld te begrijpen en vreemde werelden te ontdekken.'

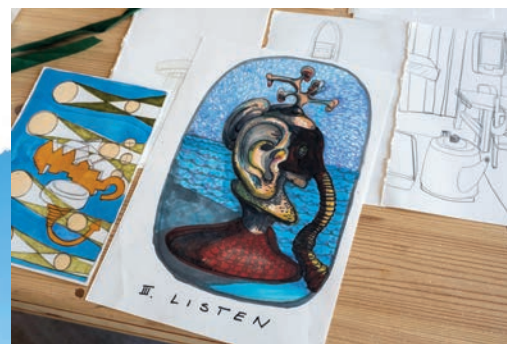
KUN JE IMPACT MAKEN MET JOUW KUNST?

'Ik wil kunst dicht bij mensen brengen die minder vanzelfsprekend met kunst in contact komen. Als een school besluit liever een door mij ontworpen speeltoestel te kopen, dan iets uit een catalogus, of als buurtbewoners een kunstwerk van mij zelf gaan beheren, dan is mijn doel bereikt.'

ZOU JE OOK IETS VOOR DE POLDER WILLEN MAKEN?

'Dat lijkt me heel aantrekkelijk. De Spaanse Polder is ook wel een soort van artistieke woestijn. Ik lees me van tevoren altijd goed in over de wijk. Het klinkt misschien gek, maar beleidsstukken leveren vaak al behoorlijk wat inspiratie op. Overige inspiratie komt door hier rond te lopen. Ik werk nu ongeveer vijf jaar vanuit dit atelier in de Spaanse Polder. Als ik mijn hond hier uitlaat, zijn de burens in de straten hieromheen altijd heel aardig. Wat ze precies doen of welke handel ze hebben, weet ik niet. Iedereen kookt hier zijn eigen soepje.'

KUNSTSTOF

Christine Saalfeld (1968) geeft lessen Illustratieve vormgeving aan de St. Joost School of Art & Design in Breda en 's-Hertogenbosch. In 2012 richtte ze de Stichting Stad-Nomaden op, een platform voor ruimtelijke interventies en stedelijke strategieën, met als doel socio-culturele projecten voor de openbare ruimte te ontwikkelen.'

WAT VIND JE VAN DE POLDER?

'In zekere zin vind ik het mooi. De gebouwen zijn veelal puur praktisch en met al zijn rafelranden zou het best cultureel erfgoed mogen zijn! Aan de andere kant zie ik ook verbeteringen die de Polder een beter aanzicht geven, zoals die nieuwe autoboulevard. Verder zouden er wat mij betreft meer lunch-tentjes mogen komen zoals Jacky's en wat dacht je van bootjes- en sup-verhuur bij de haventjes?'

BLIKVANGER IN DE SPAANSE POLDER:
THURLEDEWEG 40

Het rioolgemaal tussen de Thurledeweg en de Matlingeweg werd in 1960 in opdracht

van de gemeente gebouwd door Fa. J.F. Barth & Zoon. Het gebouw heeft behalve de begane grond een gedeeltelijke tweede verdieping voor de ventilatiezolder. In

de kelder is het opvangbassin voor het afvalwater en staan de pompen. Een identiek gebouw is aan de Alexanderlaan te vinden.

NON•STOP is een uitgave van de Bedrijvenraad Spaanse Polder. Het blad verschijnt twee maal per jaar in een oplage van 2000 exemplaren.

De Bedrijvenraad Spaanse Polder is een adviesorgaan dat - namens de ondernemersverenigingen ovsp, rob, De Spaanse Grave, Van Nelle Business Club en mkb Rotterdam - vanuit de dagelijkse praktijk het college en de gemeenteraad van Rotterdam adviseert over plannen en ontwikkelingen in de Spaanse Polder.

U kunt de bedrijvenraad bereiken via het secretariaat. Otto Zwetsloot: spaansepolder@rotterdam.nl

Wilt u reageren op de inhoud, stuur dan een e-mail naar fkapsenberg@kvanw.nl

COLOFON
REDACTIERAAD

Willem Fledderus, Dennis Houkes, Philip de Josselin de Jong, Frank Kapsenberg, Selma Lagewaardt, Laura Liem

TEKST EN EINDREDACTIE

De Nieuwe Lijn:

Willem Fledderus, Selma Lagewaardt

ONTWERP

JoJoCo: Philip de Josselin de Jong

DRUK

Kapsenberg van Waesberge B.V.

OMSLAGILLUSTRATIE

Cyprian Koscielniac

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIE

Philip de Josselin de Jong, Jan van der Ploeg, Martin van Welzen

WERKGROEP BRANDING EN COMMUNICATIE

Frank Kapsenberg, Jan Boom en Dennis Houkes.

Zij zijn te bereiken via: spaansepolder@rotterdam.nl

pagina 40

pagina 32

pagina 38

pagina 24

pagina 18

RED JIJ OOK EVEN DE WERELD?

Steeds vaker lees ik in de media dat de wereld op de rand van de afgrond staat. En hoe ik dat kan tegengaan: hoe ik de wereld zou kunnen redden. Door minder lang en koud te douchen bijvoorbeeld. Door geen vlees meer te eten of door elektrisch te gaan rijden. Maar ondanks dat ik vanmorgen mijn broodje ham verruilde voor humus met komkommer, ziet de wereld er nog steeds hetzelfde uit. Het zou mij nou echt motiveren als er opeens een nieuwe boom uit de grond was geplopt op het moment dat ik rillend en vloekend die ijskoude douche uitstapte. In plaats daarvan hoor ik 's ochtends op de radio (in mijn elektrische auto ja..) over hoe er weer een ijskap is gesmolten. 'We kunnen alleen een relevant verschil maken als we allemaal een steentje bijdragen.' Allemaal? Ja, dan is het vrij kansloos. Niet iedereen is een Greenpeace type. Misschien eerst maar eens bij mijn eigen familie beginnen. Ome Jan staat er nou niet echt om bekend dat hij in de startblokken staat om de wereld te redden. Terwijl ik nadenk hoe ik hem ga overtuigen neem ik nog een bitterbal.

Tijdens mijn studie marketing leerde ik hoe belangrijk het is om veranderingen behapbaar te maken en resultaten meer zichtbaar. Ik betrap mezelf erop dat ook ik niet gemotiveerd ben om de hele wereld te redden. Bovendien: ik heb daar geen enkele voorstelling bij. Misschien helpt het als we kleine stapjes zetten. Het klimaat meteen veranderen? Dat kan ik echt niet in mijn eentje. De thermostaat een graadje lager zetten, lukt me wel. En groene stroom zie ik vooral terug op mijn energierekening. Van de plastic soep merk ik niets in de Delfshavensche Schie, maar ik voel me wel tevreden als ik een zwerfend plastic zakje op de parkeerplaats in de vuilnisbak deponeer.

Kleine stapjes dus. We zouden kunnen beginnen met een bijenhotel aan de Matlingeweg. En wat te denken van een Polderprijs voor het bedrijf dat een duurzaam stapje vooruit zet. Een elektrische oplaadpaal voor de deur bijvoorbeeld. Want laten we eerlijk zijn: dat is een toch stuk makkelijker dan morgen een volledig groene vloot realiseren.

We hebben behoefte aan direct zichtbaar resultaat en beloning. Ik ben heel tevreden over mijn gedachtengang en besluit een spaarpot te kopen. Bij elk duurzaam stapje dat ik zet, stop ik daar een euro in. Als de spaarpot vol is, mag ik mezelf belonen voor het redden van de wereld. Als de spaarpot vol is, vlieg ik naar Parijs. Om te shoppen. Oh nee.

Josephine is corporate cabaretier, ze maakt (virtuele) shows voor bedrijven om met humor verschillende onderwerpen bespreekbaar te maken. Ze is afgestudeerd op de wetenschap van humor en geeft workshops over de kracht van lachen. Daarnaast schrijft ze over wat ze meemaakt in haar thuisstad Rotterdam.